

IZŌPEN

Atvērtās zināšanu ekosistēmas sabiedriskās zinātnes attīstībai
LU lielas ietekmes projekts

Uldis Zariņš

LU bibliotēkas direktors

CLARIN & DARIAH konference, 05.03.2026

ĀOPEN

Projekta mērķis:

attīstīt atvērtus digitālos risinājumus, kas nepieciešami, lai paplašinātu Latvijas valodu un kultūras mantojuma resursu digitālo pieejamību, veicinātu to plašāku izmantošanu dažādu nozaru pētniecībā un sekmētu sabiedrības līdzdalību zināšanu radīšanā un apritē.

ĀOPEN

Projekta uzdevumi:

1. kopienu līdzdalības un līdzatbildības stiprināšana kritiski apdraudēta un sensitīva kultūras mantojuma digitalizēšanā, pārvaldībā un izmantošanā.

Rezultāti:

- divi **pilotprojekti**, kuros kopienas tiek aktīvi iesaistītas problēmu definēšanā, risinājumu izstrādē un rezultātu radīšanā: **lībiešu** kopienas valodas un kultūras mantojuma materiālu un **privāto arhīvu** digitalizācija un izmantošana;
- **rekomendācijas** politikas veidotājiem un mantojuma institūcijām par kopienu iesaistes un līdzatbildības formām lēmumu pieņemšanas procesos, veicot apdraudēta un sensitīva kultūras mantojuma digitalizēšanu un izmantošanu.

ĀOPEN

Projekta uzdevumi:

2. atvērta, mākslīgā intelekta risinājumos balstīta latviešu un lībiešu valodas rokrakstu atpazīšanas (HTR) modeļa izstrāde, radot priekšnosacījumus nozīmīgu Latvijas kultūras mantojuma materiālu kopu un vēsturisko pētniecības datu digitālai pieejamībai un izmantošanai nākotnes pētījumos.

Rezultāti:

- Platformā **Transkribus** izveidoti modeļi latviešu un lībiešu valodas rokrakstu teksta atpazīšanai (HTR);
- Latviešu valodas modelis aprobēts **trīs** parauga risinājumos:
 - LU bibliotēkas **Misiņa bibliotēkas rokrakstu** kolekcija;
 - LU Bioloģijas institūta **Gredzenošanas centra arhīvs**;
 - LU Latvijas Vēstures institūta **Etnogrāfijas materiālu krātuve**.

Projekta uzdevumi:

3: latviešu un latgaliešu valodas runas atpazīšanas modeļa pilnveidošana, veicot aktīvu sabiedrības iesaisti spontāno runas datu vākšanā un apstrādē un nodrošinot atvērtus un ilgtspējīgus valodu tehnoloģiju risinājumus, kā arī vairojot latviešu valodā bāzētu tehnoloģiju attīstības potenciālu.

Rezultāti:

- Spontānās runas atpazīšanas **modeļa pilnveide**, izmantojot festivāla LAMPA ierakstus;
- **Balsu talka 2** – kampaņas spontāno runas datu vākšanai un jaunas atvērtās datu kopas sagatavošanai;
- Uzlabotā runas atpazīšanas modeļa testēšana uz LU Filozofijas un socioloģijas institūta **Dzīvesstāstu arhīva** digitalizētajiem audio ierakstiem.

Zinātniskie rezultāti:

- vismaz 3 publikācijas Scopus Q1/Q2 žurnālos;
- vismaz 9 referāti starptautiskās konferencēs;
- vismaz 4 tīklošanās un sadarbības braucieni;
- 1 promocijas darbs;
- vismaz divi augsta līmeņa starptautisko projektu pieteikumi;
- Baltijas digitālo humanitāro zinātņu vasaras skola (2028);
- spontānās runas datu hakatons (2027).

ĀOPEN

Projekta īstenotāji:

- LU Digitālo humanitāro zinātņu centrs, LU Lībiešu institūts, LU bibliotēka

Projekta partneri:

- LU Bioloģijas institūts, LU Latvijas vēstures institūts, LU Filozofijas un socioloģijas institūts

Projekta sadarbības partneri:

- LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts, LU Matemātikas un informātikas institūta Mākslīgā intelekta laboratorija, Latvijas Nacionālais arhīvs, Latvijas Atvērto tehnoloģiju asociācija

Projekta īstenošana: 01.2026 – 12.2028 (36 mēneši)

Projekta ilgtspēja:

- Tiek praksē izmantotas rekomendācijas par kopienu iesaistes un līdzatbildības formām kultūras mantojuma digitalizācijas projektos;
- Platformā Transkribus ir pieejami modeļi latviešu un lībiešu valodas rokrakstu teksta atpazīšanai;
- Ir pieejams izmantošanai pilnveidotais spontānās runas atpazīšanas modelis;
- Tiek attīstīti projekta ietvaros izstrādātie pilotprojekti;
- Ir izveidota LU sabiedriskās zinātnes platforma.

Ā
OPEN

Paldies! Tienū!